

OPBOUW



weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. J. Verleur — Amersfoort

Een nieuwe naam

Openbaring aan Johannes, hoofdstuk 2, vers 17

Anonimiteit is één van de typerende verschijnselen van onze tijd. Heel de samenleving wordt er door geteisterd en als gevolg daarvan ondergaat onze omgang met elkaar heel sterk de invloed, die dit heeft.

Naarmate de technologische ontwikkeling het leven gaat beheersen, worden verstedelijking en massafikatie de grote zweren, waaraan het leven verkantert en verziekt.

Niemand heeft meer een eigen naam en een eigen identiteit.

De werknemer is een nummer op de lijst, een radertje in het geheel.

De stad wordt opgebouwd in reeksen flats en appartementen, waar het eigene totaal zoek is en elke bewoner een nummer op de trap of in de lift is.

Hartmachines regelen patiënt no. zoveel; longmachines halen adem voor kamer 13; voor de nierdialyse liggen ze in reeksen te wachten; je komt aan de beurt, zodra er plaats voor je is. En de computer zegt nauwkeurig precies, wat er gebeuren moet.

We leiden onze jonge mensen op aan gelijkgestroomde opleidingen en de test maakt uit, of je geschikt bent voor m.a.v.o., h.a.v.o., l.e.a.o. of een andere anagram uit het rijtje.

De machine maakt uit, wie of wat je bent en naar het eigene wordt steeds minder gevraagd.

De keerzijde van het geval is, dat in de samenleving agressiviteit, vandalisme, geweld en terreur steeds meer toenemen. Kraakakties, straatrellen, rumoer in treinen en gevechten op tribunes van voetbalvelden nemen hand over hand toe. Men wil zich laten gelden, maar is de normen volledig kwijt. We klagen erover, dat de jeugd zo brutaal en vrijgevochten is, zo normloos en eigenwijs, maar vergeten, dat we hen zelf, hun eigen-zelf hebben weggecomputerd en slechts te maken krijgen met een anonieme massa, die het geheim van het leven niet meer vinden kan.

In de bijbel heeft de „naam” nog een héél bijzondere inhoud. Daar is de naam nooit maar een bordje of een etiket of een nummer. De naam, dat betekent in de talen van de bijbel altijd dat eigene, dat jou tot jou maakt. Dat, wat je helemaal bent of wordt. Bij de schepping begint dat al bij de dieren, die in hun namen een eigen identiteit krijgen. Maar bij de schepping naar het beeld van God krijgt de mens op heel bijzondere manier zijn eigen-zelf, zijn eigen identiteit, zoals God hem noemt. Voor God had dan ook ieder mens dat ene, bepaalde, dat hem zichzelf deed zijn. Dat was dan ook meteen voor ieder een opdracht; naam is in de bijbel altijd de roeping, om zó te zijn als de Heer mij gemaakt heeft. Daarom kon hij ook met de ander omgaan, als ieder zijn of haar eigen taak verstaan heeft. De pas overleden wijsgeer Sartre ontkende dat en was van mening, dat de ander de hel was en een belemmering voor zijn vrijheid. Dan wordt de omgang met de ander niet anders dan de ondergang van de samenleving. Er is géén eigen identiteit meer en daarom is er ook geen omgang met elkaar mogelijk. Ieder is of wordt de vijand van de ander. Vandaar de verruwing en de verloedering van de samenleving, die ten slotte zijn ontleding vindt in de oorlog, die ook al gekenmerkt wordt door de massafikatie van de bewapening, waarin de kunde van de computer ten slotte sterker zal zijn dan de inzet van persoonlijke waarden. In 1972 klaagde een israëlsch soldaat al tegen ons, dat je nooit wist tegen wie je vocht, omdat persoonlijke moed werd verdrongen door de knop van de computer op zoveel kilometer afstand. Daemonische krachten keren het leven ondersteboven en ontbinden het in een grauwe, anonieme massa, waarin geen omgang met elkaar mogelijk zal blijven.

Als we in Openbaring 2/17 lezen van de nieuwe naam, die iedereen ontvangt, die in Gods kracht tegen de zonde strijdt, dan gaat het daar juist om dat geheel eigene, dat we in Christus en door Hem ontvangen, wat ons ons levende mens-zijn doet hervinden.

Johannes moet schrijven aan de gemeente in Pergamum, in dat oude Klein-Azië, waar de grootmacht van die tijd herhaaldelijk geprobeerd heeft, de christelijke gemeenten wég te walsen onder verdrukking en vervolging. In Pergamum hebben ze in die verdrukking stand gehouden tot in de dood toe, maar nu probeert de vijand het op een andere manier. Niet openlijk met haat en vervolging, maar slinks door listige verleiding, zoals Bileam het volk Israël langs een achterdeurtje infiltreerde met afgodische invloeden. Géén persoonlijke strijd met persoonlijke geloofsbeproeving dus maar door het eigene van Gods kinderen weg te nemen.

Net als de volgelingen van een zekere Nikolaus, die er op uit waren, gewoon met de kultuur om hen heen mee te doen en daar propaganda voor te maken, zodat van het eigene van het christelijk geloof niets meer overbleef. Depersonifikatie dus. Zoals steeds weer de poging van satan erop gericht is, Gods werk na te apen, maar het resultaat altijd weer uitloopt op het verlies van het eigene van het individu, waardoor er ook in de gemeente geen omgang met elkaar meer mogelijk is. Toen heette die daemon Nikolaus en vandaag Sartre of Marcuse of hoe dan ook, anonimiteit en massafikatie doden het eigene van jezelf en daarom ben je ook niemand voor een ander. Let er nu op, wat Johannes moet schrijven aan de gelovigen in Pergamum. Een nieuwe naam! En niemand anders zal die naam begrijpen, dan alleen degene, die hem ontvangt. Ieder kind van God heeft een eigen identiteit in verband met wat de Heilige Geest van je maakt door wedergeboorte en bekering. Ieder heeft zijn eigen zonde, door wat de Boze van je probeert te maken van God af. Zonde werkt depersonificerend. Ontadelt jezelf en maakt van je een prooi van daemonie. Denk maar aan drugs en alcohol. Je wilt onder de ellende van het leven uit en verslingert je aan narcotica. Je wilt jezelf weer terug vinden maar, als je eenmaal die weg opgaat, verlies je je eigen identiteit steeds meer en belandt in de grauwe massa der verslaafden.

Christus geeft een nieuwe naam. Dat wil zeggen: een nieuwe zelfheid, een nieuwe identiteit. Daar zijn er géén twee dezelfde. Ieder kind van God, dat de Heer Jezus Christus aangenomen heeft, kent een eigen omkering en als gevolg een eigen strijd, die voor jou kenmerkend is. Christus' Geest herstelt het individu, jouw individu, dat zal niemand kunnen kennen dan jijzelf. Maar dat betekent ook een eigen opdracht, een nieuwe, eigen taak in het rijk van Jezus Christus; en omdat Jezus Christus je Heer is, betekent dat óók, dat je niet als individualist gaat protesteren tegen een verrotte maatschappij of een verziekte kerk, maar dat je met je eigen-zijn gaat meehelpen aan de opbouw en het herstel van de samenleving van Gods volk.

Door Christus wordt het zó: jij bent jij in Hem, met je eigen opdracht, met de eigen identiteit, geheiligd in Christus' bloed, maar dat geheiligd individu mag samen met al die anderen de opdracht van Christus vervullen. Computerchristenen zijn er niet. Ieder levend kind van God krijgt, zegt de Heer tegen Johannes, een witte steen; dat is dat wonder, waarin Gods werk op heerlijke wijze blinkt. En dat in die naam tot uitdrukking komt. Let er op, dat de Boze ook dit werk van God zal proberen te imiteren. Hij zal van elke gelovige, of van elk kerkmens althans, een individualist willen maken, die alleen op zijn eigen normen gesteld is en de wereld wil veranderen door structuren te willen breken en vormen te willen afschaffen. De individualist breekt ten slotte de gemeenschap of maakt er een grauwe massa gelijkgezinden van. Hij heeft de kerk niet nodig, want hij kan ook wel geloven zonder kerk en zonder preek en zonder sacrament. Individualisme is zondige imitatie en daarom vervorming en misvorming van het werk van Christus' Geest.

Want individu en gemeenschap zijn juist in Christus verbonden. Want dat éne, dat de Heer jou geeft als een eigen naam, die niemand kent dan jijzelf, is ontsprongen aan dezelfde bron als dat, wat de Heer aan de ander gegeven heeft.

Anonimiteit mag er in de gemeente van Christus niet zijn. Dan lijken we op Bileam, die de levende mens laat wegzakken in de naamloosheid van
(vervolg op pagina 130 - 1e kolom)

Het kernwapenvraagstuk (8)

Kernwapens en het nihilisme in de cultuur door prof. dr E. Schuurman

(vervolg)

Kernwapendebat

Spreken over de mogelijkheden en de onmogelijkheden van kernwapens zal, zoals gezegd, moeten plaats vinden binnen de eenheid van de christelijke visie op de cultuur en haar ontwikkeling. We zagen dat die cultuur steeds nihilistischer en wettelozer wordt. Dat wil zeggen dat men in alle activiteiten steeds meer een beslissende stem wil hebben en zich niet meer wil laten leiden door de Wet van God. Met andere woorden, men denkt veelal niet meer normatief; men beantwoordt - dat is ten diepste verantwoordelijkheid - niet meer aan de normen, die God heeft gesteld.

Ook voor de overheid, waaraan God de zwaarmacht heeft verleend, gelden normen. Dat zwaard draagt de overheid om het publieke kwaad te keren en te weren, opdat de burgers hun roeping zullen kunnen volgen. De overheid moet met haar zwaarmacht de publieke gerechtigheid bevorderen en de burgers beschermen tegen dreigend kwaad. De politiemacht dient het kwaad van binnenuit te bestrijden en de defensiemacht het kwaad van buitenaf.

Een eerste misverstand in het normatief spreken over de zwaarmacht van de overheid doet zich gemakkelijk voor, als niet wordt onderscheiden tussen de burger, die géén wapen mag hanteren en de overheid, die wel het wapen moet gebruiken. Over het algemeen heeft

het pacifisme voor dit fundamentele verschil in de loop van de tijd geen oog gehad. Met het moderne pacifisme is het anders gesteld. De geest van de sekularisatie voedt de geest van het pacifisme, dat op zijn beurt de zwaarmacht van de overheid tracht uit te hollen. Zo gezien is het moderne pacifisme een uiting van het nihilisme in onze cultuur. Ook geldt dit indien het pacifisme als een reactie te zien is op een mijns inziens evenzeer nihilistische ontwikkeling van de zwaarmacht. Dat is het geval als die macht wordt uitgerust met kernwapens van een zodanige vernietigingsomvang dat elk gerechtvaardigd verzet tegen het kwaad er door verslonden wordt. Omgekeerd: dezelfde gesekulariseerde geest verleidt een overheid gemakkelijk, niet langer normatief over de eigen zwaarmacht te denken, door zowel onge-normeerd te reageren op het ver-lammend gevaar van het pacifisme als elke mogelijke vorm van zwaarmacht te accepteren tegen elke mogelijke dreiging van buitenaf. In dat laatste geval betekent dit, dat als norm voor de zwaarmacht van de overheid gaat gelden, dat het allergrootste kwaad met de allerafschuwelijkste middelen moet worden bestreden. Naar mijn overtuiging worden dan de bijbelse richtlijnen voor een normatieve zwaarmacht van de overheid genegeerd en nestelen zich het nihilisme en de wetteloosheid ook in die zwaarmacht. Ik haast me eraan toe te voegen, dat juist vanwege haar normatieve taak de overheid bij groeiend kwaad wel ter dege geroepen is de genormeerd-

de zwaarmacht te versterken. De overheid schiet tekort wanneer zij van haar zwaarmacht zou afzien. Vooral wanneer de geest van de sekularisatie om zich heen grijpt, de geestelijke weerstand van een volk afneemt en het besef aan diepe en grote verantwoordelijkheid minder wordt, zal de overheid meer inspanning aan de dag moeten leggen om een verantwoorde defensiemacht op de been te houden. Christenen zullen in voorbede en met de daad de overheid in zo'n beleid moeten steunen en moeten voorkomen dat zij als vrienden worden beschouwd van één van de twee uitsterfte; de moderne pacifisten of de verheerlijkers van alle mogelijke wapengeweld, waaronder de kernwapens.

Over de norm voor de zwaarmacht van de overheid moeten we nog wel even doorspreken, omdat daarover onder christenen nogal onenigheid bestaat of misverstand heerst.

Voor alle wapengebruik gelden normen. Toen burgemeester Polak van Amsterdam onlangs besloot tot het inzetten van tanks om snel een eind aan de opgeworpen barricaden te kunnen maken, verdedigde hij zich terecht met de opmerking dat voor de opruiming vooral tanks nodig waren om bij de nodige, snelle actie zo min mogelijk kans te lopen dat er, vooral aan de kant van de politiemannen, doden zouden vallen. Niet altijd is even gemakkelijk een verantwoorde beslissing te nemen. In het algemeen kan worden gezegd, dat de beslissing tot gevolg moet hebben dat de kwaden worden gestraft, de goeden worden beschermd en de publieke gerechtigheid weer kan doorgaan na het weren van het kwaad.

Die norm geldt voor alle zwaarmacht! Daarom is het principieel ook onjuist een scheiding aan te brengen tussen kernwapens en conventionele wapens. Er zijn conventionele wapens, gaswapens bijvoorbeeld, die verder reiken dan het doel waarvoor ze worden ingezet; ze verslinden het doel; de verdediger wordt er zelf uiteindelijk de dupe van; de bescherming van de goeden en het bevorderen van de publieke gerechtigheid zijn uitgesloten. Hetzelfde kan gezegd worden van moderne chemische of bacteriologische wapens. Daarentegen is het denkbaar dat bepaalde kernwapens vanwege hun precisie en trefzekerheid wel te accepteren zijn. Dit zullen dan vooral tactische kernwapens zijn, maar voor de strategische kernwapens met hun alles vernietigende werking

geldt dit niet meer. Daarom zijn die wapens ook af te wijzen. Dit heeft niets met pacifisme te maken, maar wel alles met normatief denken.

Nu zijn er maar weinigen die deze kernwapens toejuichen. Men wil ook het gebruik nog wel veroordelen, maar dan is desalniettemin het dreigend bezit wel geoorloofd. Soms zegt men zelfs dat men deze wapens in de dreiging ook moet willen gebruiken.

Toch is het besef wel algemeen doorgebroken, dat kernwapens als uiterste middelen de oorlog in feite onmogelijk maken. Dat laat zich ook verstaan. Een gerechtvaardigde oorlog is een verdedigingsoorlog. In zo'n verdedigingsoorlog werd altijd gezegd dat de aanval de beste verdediging is en dat de eerste klap een daalder waard is. Voor vele wapens geldt dat nu nog, maar voor het gebruik van kernwapens niet meer. Daaruit blijkt dat we met de kernwapens ook in een kwalitatief andere situatie zijn terecht gekomen.

Zij die er voor pleiten het wapen wel te hebben, maar het niet zouden willen gebruiken, moeten wel uitgaan van een hoge mate van zelfbeheersing en verantwoordelijkheidsbesef aan de dag leggen. Ik heb het vermoeden dat ds De Jong voor dit standpunt kiest. De volgende vraag dringt zich daarbij echter op: wordt het kernwapen zo niet te veel gezien in het verlengde van gerechtvaardigde conventionele wapens en ziet men dan het kwalitatief nieuwe niet over het hoofd. Kernwapens functioneren namelijk altijd in *kernwapensystemen*. Scenario's van kernoorlogen gaan daarvan altijd uit. Daarom zullen er bij het uitbreken van zo'n oorlog in het eerste uur ook 100 miljoen doden vallen. Het kernwapensysteem vertoont namelijk een zeker automatisme. Een besluit tot zo'n oorlog is niet meer gemakkelijk terug te dringen. Velen vrezen zelfs dat bij gebruik van op zichzelf geoorloofde tactische kernwapens, het proces van de escalatie al niet meer te stuiten zal zijn. Dat vooral maakt het zo moeilijk om te spreken van het dragen van verantwoordelijkheid. Of is het dragen van verantwoordelijkheid in deze situaties het afwijzen van elk gebruik van deze wapens?

Een antwoord op deze vraag, dat m.i. positief moet zijn, wordt geaccentueerd wanneer we letten op de vereiste reactiesnelheid waarmee het kernwapensysteem moet kunnen reageren. Bij een mogelijke aanval van de vijand moeten kernwapens zeer snel en adequaat kunnen worden ingezet. Vooral binnen het systeem is zo'n grote reactiesnelheid nodig, dat het kernwapensysteem wanneer het één keer in werking is gezet, automatisch moet gaan verlopen. Daarbij zal vooral een beroep gedaan moeten worden op computers. Nu doen computers op zichzelf geen kwaad. Maar het kwaad kan er wel in gaan

Vervolg van pagina 129

het heidendom: of op Nikolaus, die de gemeente degradeert tot een naamloze massa van sektarisch denken; of op Sartre, die de wereld wilde beleven als een anonieme hel of op Marcuse, die de maatschappij wilde ontbonden zien in niets-zeggende elementen of op de moderne mens, die de samenleving vercomputert tot een levenloze machine, zonder eigen inzicht en opdracht, waarin ik als een nummer verdwijn.

Heer! Bewaar ons voor de ontbinding van de anonimiteit en de tyrannie van de computer. Leer ons mensen te zijn op aarde, naar Christus' beeld en door zijn Geest herboren.

Leer mij mijn eigen naam kennen en geef mij door uw Geest mijn identiteit weer. Want:

Een mens te zijn op aarde in deze wereldtijd,
dat is de Geest aanvaarden, die naar het leven leidt;
de mensen niet verlaten, Gods woord zijn toegedaan;
dat is op deze aarde de duivel weerstaan.

(Liedboek nr. 172 : 4)

JAARVERGADERING „OPBOUW” 31 MEI IN UTRECHT

zitten wanneer mensen er op een onverantwoorde wijze mee gaan omspringen. Dat kan zich al voordoen bij het opstellen van het computerprogram. Daarbij maakt de deskundige of maken de deskundigen gebruik van computermodellen. Zijn dat goede modellen? Zit er alles in verwerkt dat beslist nodig is? Bijvoorbeeld dat de mens zelf verantwoordelijkheid moet houden in elke fase van het geautomatiseerde computerproces? Uit het *automatische* van dat proces blijkt alweer hoezeer we voor een ernstige situatie komen te staan wanneer deze computers in werking worden gezet bij het afschieten en besturen van kernwapens, waarvan het destructieve vermogen ons voorstellingsvermogen te boven gaat. Temeer geldt dit het totaal van het wapensysteem, waarin de wapens in onderlinge afhankelijkheid functioneren. Bovendien, ook al zou het mogelijk zijn verantwoorde en overzichtelijke computerprogramma's te maken, dan moet het grote gevaar niet worden onderschat dat voor een volgende generatie deze programma's wel onbegrijpelijk en onoverzichtelijk zijn geworden. Men móet zich er wel aan toevertrouwen. Deze structurele verworping moet mee in onze overwegingen worden betrokken om tot een verantwoorde beslissing t.a.v. kernwapens te kunnen komen.

Eerder sprak ik al van het toemen van dreigende kultuurrampen. De vele mogelijkheden van wetenschap en techniek dreigen af en toe volstrekt uit de hand te lopen. De vele kultuurrampen van de afgelopen tijd lijken voorboden te zijn van nog grotere kultuurrampen. Ook rondom de bewapenings-techniek moeten we niet gering denken van de problemen m.b.t. een afdoende beheersing. Wanneer zich in de beheersing van kernwapensystemen ongelukken, vergissingen of noodsituaties gaan voordoen, zijn de gevolgen niet te overzien. In dat licht gezien is de vraag gewettigd of de mensheid niet bezig is een oordeel over zichzelf uit te roepen wanneer zij doorgaat met de bewapeningsspiraal nog steeds op te voeren en daarmee het wapenarsenaal nog voortdurend uitbreidt. Niet voor niets voorspellen velen, dat in een dergelijke situatie kleine ongelukken met grote gevolgen steeds meer tot de mogelijkheden gaan behoren.

Verzet tegen het nihilisme

Tot slot nog iets over het christe-

lijk verzet tegen het opkomend nihilisme in de kultuur, een nihilisme dat zich ook, zoals we zagen, uit in een verzet tegen de zwaarmacht van de overheid, of - en dat is de andere kant - in een verabsolutering van deze zwaarmacht.

Allereerst moet de individuele christen samen met de christelijke gemeente opgeroepen worden de geest van de wetteloosheid te onderkennen en te bestrijden door zelf integraal naar de wet van God, Zijn Woord, te leven. We worden opgeroepen om de geest te beproeven (1 Joh. 4 : 1), om de geestelijke wapenrusting aan te doen (Ef. 6 : 10-20) en om niet gelijkvormig aan de wereld te worden, maar ons denken te vernieuwen, opdat we onderkennen wat de wil van God is (Rom. 12 : 2). Een voluit bijbelse gemeente, waarin we geoefend worden in het leven in het verbond met de Here, waar sprake is van een levendige gebedsomgang met God en waar geen andere begeerte heerst dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met de Here, onze God (Micha 6 : 8), zo'n christelijke gemeente weert de wetteloosheid en vormt een rem op het toenemend nihilisme in de kultuur. Omgekeerd geldt dat ontrouw in die gemeente het bederf van het beste is, en via de innerlijke weerloosheid het nihilisme in de kultuur niet alleen ongemoeid laat, maar het zelfs bevordert.

Het laat zich verstaan dat christelijke politiek evenzeer doortrokken moet zijn van een integrale en verantwoorde bijbelse visie op de christelijke politieke roeping en daarmee op de genormeerde taak van de overheid. Met andere woorden, christelijke politiek mag geen verbond sluiten met welke uiting dan ook van de gesekulariseerde, wetteloze geest van onze tijd. Christelijke politiek mag daarom niet samen gaan met het welvaarts materialisme, met het antichristelijke marxisme, met het pacifisme of met het militarisme.

Vele christenen maken zich terecht zorgen over het opdringend antichristelijk wereldcommunisme. Onze overheid heeft de taak daartegen ons volk, samen met de bondgenoten, te beschermen met behulp van de defensiemacht. Als christenpolitici zich tegen de modernisering van kernwapens verzetten - en mijns inziens terecht - zullen ze juist tegelijkertijd moeten opkomen voor de opbouw en versterking van de genormeerde zwaarmacht van de overheid. Wanneer Goudzwaard dat in het verleden duidelijker gedaan zou hebben, zou hij mijns inziens niet de verwarring hebben gesticht, die nu onmiskenbaar aanwezig is. Onze strijd tegen de wetteloosheid moet een integrale zijn en we mogen zelfs de schijn niet op ons laden steun te zoeken bij hen, die ten diepste vijanden van het kruis van Christus zijn en ons verzet tegen een bepaalde nihilistische uiting in de kultuur, bijvoorbeeld



pastorale notities

LUISTEREN

Nog zie ik hem het erf opkomen van Jungerius' boerderij in Waardhuizen. Op de fiets, dr G. K. Schoep. We hielden daar onze kerkdiensten en ik dacht: dit zal hem tegenvallen. Zo meteen gaat hij zitten en kijkt om zich heen: een koestal, een klein harmonium en dan een jonge man van 25, die een preek houdt. Schoep geeft gastcolleges aan studenten in medische fakulteiten over de achtergronden van hun wetenschap, of die Christelijk zijn dan wel heidens. Ik ben niet geleerd en al blij dat de broeders en zusters van onze gemeente me nog aanhoren willen. Wat moet dokter Schoep tussen deze eenvoudige mensen en met zo'n preek?

Maar hij kwam ook de volgende weken; hij was voor herstel van krachten in de buurt van Heusden

gelogeerd. Na enkele maanden nam hij afscheid van ons. Ik begon erover, dat het wel kerkelijke trouw was, die hem ertoe gebracht had om zo regelmatig van vrij ver te komen. Dat was het niet, antwoordde hij. Van m'n preken zei hij ook niet, dat ze hem meegevallen waren wat de studie betreft, die erachter zat, of vanwege enkele diepe gedachten, die er sporadisch in voorkwamen. Maar hij zei: „Ik luisterde weer, zoals toen ik een jongen was. Met de gemeente samenkomen en gewoon naar het Evangelie luisteren, dat had ik voor mijn herstel nodig”.

Onderwijsmensen zuchten erover, dat de jeugd niet meer luisteren kan. Sommige ouderen hebben daar ook moeite mee. Hieruit valt misschien de trek te verklaren naar wederdoperij, tongentaal, sensationele dwaaltochten door de boeken der profeten, het zoeken van bijzondere diensten en geestelijke gebeurtenissen. Maar de predikers mogen met niets anders komen dan een oud verhaal. Daar zal de gemeente het echt mee moeten doen. Ze moet weer leren luisteren.

A. H. Algra, Slidrecht

de modernisering van kernwapens, willen gebruiken voor een volledig ongenormeerde weerloosheid. Het geeft bijvoorbeeld te denken dat elke actie om tot een wederzijdse ontwapening te komen binnen de kringen van het IKV steeds weer stuk loopt. Dat getuigt op zijn minst van een verminderd onderscheidingsvermogen als het gaat om de bedoelingen van het communisme.

Overigens is het ook goed dat christenen blijven onderscheiden tussen hun redikaal religieuze keus en hun politieke keus. Die politieke keus wordt gevoed vanuit de radikale keus voor Christus, maar het politieke handelen blijft als zodanig altijd gekenmerkt door een afgeleid antwoord, waarin ook tegelijk rekening wordt gehouden met de macht van de zonde en van het kwaad in de bestaande structuren. Radikaal politieke antwoorden op ontworpen situaties, zoals die zich momenteel ten aanzien van de kernwapenontwikkeling voordoen, getuigen niet van bescheidenheid omdat we zelf mee schuldig zijn aan de huidige situatie. Bovendien miskent de politieke radicaliteit de dynamiek en massaliteit van de ontworpen structuren die zich niet gemakkelijk laten omzetten. Noch het ene kabinet, dat van Van Agt, noch het andere, dat van Den Uyl bijvoorbeeld, is in staat drastische wijzigingen door te voeren. Daarvoor is op zijn minst een geestelijke volksbekering nodig. En dan nog zullen we lange tijd de kwalijke gevolgen van de huidige ontwikkeling ondervinden. Wanneer die volksbekering uitblijft - en niets wijst er op dat van de zelfzuchtige, wetteloze geest afscheid wordt ge-

nomen -, dan zal een integraal christelijke politiek steeds meer gekenmerkt worden door een toenemend kruisdragen, waarvan het perspectief, het onaantastbare perspectief van het Koninkrijk van God is, dat in Christus gekomen en komende is. Dat geeft moed om vol te houden!

Naschrift van de redactie

Het zal niemand verbazen dat er onder de lezers zijn die bij het lezen van de verschillende bijdragen tot dit gesprek, vragen bij zich voelden opborrelen. Bij sommigen komt zo iets pas tot rust als zij die vragen ook opgeschreven en naar de redactie gestuurd hebben met het verzoek om opname en beantwoording in ons blad. Dat kan; de gesprekspartners stellen zich daarvoor beschikbaar. Wij zullen er over enige weken één 'pagina-twee' aan wijden. Wel zullen wij selecteren. Vragen die bij nauwkeurige lezing van het reeds geschrevene eigenlijk al beantwoord zijn, worden niet behandeld. Evenmin vragen die slechts zijdelings met het onderwerp te maken hebben. Slechts de meest duidelijke en meest terzake dienende komen in aanmerking. Over beslissingen daaromtrent kan niet gecorrespondeerd worden.

U kunt zich richten tot het adres van ondergetekende: Jan van Eijckstraat 2-III, 1077 LJ Amsterdam.

H. de Jong

J. Meulink — Enschede

Heer zegen onze Koningin

Troonswisseling

Op 30 april a.s. zal Koningin Juliana afstand doen van de troon en prinses Beatrix haar opvolgen als Koningin der Nederlanden. Van 1948 tot 1980 heeft Koningin Juliana haar zware en verantwoordelijke taak vervuld. Reeds bij haar inhuldiging liet zij in haar inleidend woord zien, dat zij haar roeping beseftte, de licht en schaduwzijde van haar taak duidelijk zag en gereed was voor het werk dat haar wachtte.

Nu zij als grijze Koningin haar taak neerlegt mogen we dankbaar vaststellen, dat zij haar taak met warme menselijkheid volbracht heeft.

Het vertrouwen, dat het Nederlandse volk in het Huis van Oranje heeft gesteld, is door haar bevestigd.

Wanneer Koningin Juliana op 30 april a.s. tussen 10 en 11 uur de acte van abdicatie tekent, betekent dit dat Beatrix op hetzelfde moment van rechtswege Koningin is. „De koning is dood, leve de koning.”

Voor de troonopvolging is geen besluit van een kabinet of Staten-Generaal nodig. Daar wij in Nederland het erfelijk koningschap kennen is hier, en dat is bij geen enkele openbare waardigheid het geval, de geboorte voldoende.

De Koning aanvaardt de regering dan ook niet bij de inhuldiging, maar direct na overlijden of terugtrekking van de voorganger. De troon is dus nooit leeg.

Een ander gevolg van de troonwisseling is, dat prins Willem-Alexander Prins van Oranje wordt. Art. 27 van de Grondwet zegt nl., dat de oudste van des Konings zonen, die de vermoedelijke erfgenaam is van de troon, de titel voert van Prins van Oranje. Een dochter voert deze titel niet. De grondwet noemt een dochter, die de vermoedelijke erfgenaam is van de Kroon slechts „dochter des konings”. Overigens heeft deze dochter wel dezelfde rechten als een Prins van Oranje.

Dit betekent, dat wij na de troonwisseling voor het eerst in deze eeuw weer een Prins van Oranje hebben.

Troonopvolging

Op 31 januari 1938 klonken om 9.55 uur te Baarn 51 saluutschoten ten teken, dat er een prinses geboren was (101 schoten zouden de geboorte van een prins van Oranje hebben betekend).

De geboorte van prinses Beatrix in 1938 betekende, dat de opvolging op de troon na Wilhelmina en Juliana weer verzekerd was. In deze tijd, nu nog slechts weinigen weten hoeveel prinsen er wel zijn, zegt dat niet veel meer. Jarenlang zijn er echter maar nauwelijks troonopvolgers geweest. Al in de vorige eeuw onder koning Willem III leek het alsof het met het vorstenhuis der Oranjes gedaan zou zijn, totdat Wilhelmina geboren werd uit het late huwelijk van de oude koning met Emma.

Toen Wilhelmina koningin was, leek het weer precair te worden. Haar huwelijk bleef 8 jaar lang kinderloos. In die tijd werd een zekere prins von Wied in de vakantie geregeld in Scheveningen gesignaleerd. Wanneer het huwelijk van Wilhelmina kinderloos was gebleven, zou hij de troonopvolger geweest zijn.

Blijkbaar wilde hij wat wennen aan Nederland.

Op 30 april werd echter Juliana geboren. De verre familie had geen kans meer. In 1922 is trouwens bepaald, dat de troon beperkt werd tot de afstammelingen van Wilhelmina. Men vreesde, terecht, dat de duitse prinsen door het nederlandse volk als vreemden zouden worden beschouwd.

Inhuldiging

Al moge prinses Beatrix onmiddellijk na de abdicatie van haar Moeder Koningin zijn, toch is de daarop volgende inhuldiging het meest spectaculaire.

In oude tijden al bezwoer de vorst de privilegiën en werd daarna door de Staten-Generaal ingehuldigd. In veel opzichten is er nog gelijkenis tussen het tegenwoordige eedsformulier en dat van de Edelen en Gedeputeerden van Holland en West Friesland en koning Philips II.

Ook nu zal Koningin Beatrix eerst de eed op de Grondwet afleggen. Daarna leggen de leden van de Staten-Generaal de eed (of de belofte) van trouw aan de nieuwe Vorstin af.

Deze inhuldiging is dus geen kroning, maar niet anders dan een openbare vergadering der Staten-Generaal.



„A.N.P.-foto”

Het is éénmaal, nl. in 1815 in Brussel, voorgekomen, dat de eedsaflegging moeilijkheden gaf. Vele zuidnederlanders wilden als katholieken niet de eed op de Grondwet afleggen. Op het allerlaatste moment is er nog een oplossing gevonden. In diep geheim werd aan de katholieken toegestaan, dat de eed op de Grondwet hen niet zou binden als de Paus de bewoordingen, waarin de eed werd uitgesproken, zou veroordelen.

In de pers heeft men kunnen lezen, dat er Kamerleden zullen wegblijven en geen eed zullen afleggen. Dat wegblijven heeft geen gevolgen, zolang het quorum, het wettelijk vereiste aantal personen maar aanwezig is. De eed behoeft ook niet op een later tijdstip door de afwezigen te worden afgelegd. Trouwens in 1898 was ook dr. Kuyper bij de inhuldiging afwezig, zij het dat hij wettig verhinderd was. Het zonder geldige reden wegblijven getuigt echter van weinig respect tegenover de Koningin en de Grondwet.

Bij de gratie Gods

Daar is wel verband gelegd tussen de erfelijke vorm van het koningschap en het feit, dat de koning bij de gratie Gods regeert. Dat lijkt me echter niet juist. Ook van een gekozen staatshoofd kan men zeggen, dat deze regeert bij de gratie Gods. Immers de erkenning te regeren bij de gratie Gods houdt de belijdenis in, dat het gevat niet aan de soevereiniteit van het volk maar aan God wordt ontleend. En dat geldt niet minder voor een gekozen staatshoofd.

In vroeger tijden werd nogal eens misbruik gemaakt van het feit, dat de vorsten bij de gratie de genade van God regeren. Zij beschouwden zich vertegenwoordigers van God op aarde. Voor alles wat zij deden waren zij daarom alleen maar aan God verantwoording schuldig. Overigens namen zij het meestal zelf niet zo nauw met die verantwoordelijkheid tegenover God.

Om het staatshoofd hing vroeger een stralenkrans van goddelijke verhevenheid. Zelfs in calvinistische kringen is men er niet altijd aan ontkomen de vorst een wat mystieke glans te geven.

Daartegenover wordt in de Bijbel de vorst ontdaan van alle autoritaire kenmerken. Hij mag niet veel paarden houden, niet veel vrouwen nemen en niet veel zilver en goud verzamelen. En dat zijn nu juist de zaken,

waarmee de oosterse vorsten indruk poogden te maken: een sterk leger, een grote hofhouding en grote rijkdom. In de koningswet van Deut. 17 wordt de koning gebonden aan de wet van God, opdat hij zich niet boven zijn broeders verheffen zal. Als men God niet dient en vreest, komt men tot hoogmoed. Naar de Schrift betekent het regeren bij de gratie Gods het dragen van grote verantwoordelijkheid.

Monarchie of republiek ?

Nederland is niet erg monarchaal ingesteld. De koning van Spanje mogen we dan altijd geëerd hebben, maar sindsdien is de vrees voor de absolute monarchie ons toch bij gebleven.

Gereformeerden zijn in navolging van Calvijn en Beza meer voor een republiek dan een monarchie geporteerd.

Nu was de republikeinse instelling ingegeven door het verlangen naar vrijheid en democratische rechten. Juist echter het constitutionele koningschap, zoals zich dat de laatste eeuwen ontwikkeld heeft onder het Huis van Oranje, heeft vrijheid en democratie gegeven. In de politiek van een monarchie, zo las ik ergens, gaat het vaak republikeinse toe dan in een republiek.

En dat geldt wel speciaal voor Nederland en de Oranjes.

Nog altijd geldt, dat we dankbaar mogen zijn voor de zegen, die God in het Huis van Oranje geeft. Niet minder waar is, dat voor Nederland het grondwettelijk koningschap der Oranjes, zoals zich dit geleidelijk uit de Republiek der 16e eeuw ontwikkeld heeft, de meest geschikte staatsvorm is. Daar werd vroeger vaak gesteld, dat de Kroon meer ornament dan fundament is. Nu is de Kroon inderdaad een sieraad voor ons land, maar het heeft daarnaast een constructieve betekenis voor het samenhouden van het geheel.

Het koningschap van de Oranjes heeft steeds stabiliserend gewerkt.

Een praktisch voordeel van het koningschap is, dat een koning of koningin in de regel zich jarenlang kan voorbereiden en zich vervolgens tijdens de regering een kennis en ervaring kan vergaderen, waarmee de knapste minister zich niet meten kan.

Ook het koningsambt moet men leren. Koningin Juliana is in de loop der jaren ook duidelijk gegroeid in haar ambt. Nu bij haar afscheid is zij een weinig omstreden figuur, die zich de achting en genegenheid bij zeer uiteenlopende groepen van de bevolking heeft verworven. Voor het Nederlandse volk, dat vaak een optelsom van minderheden lijkt, is dat een groot voorrecht.

Beatrix Regina

Beatrix aanvaardt het koningschap in een moeilijke tijd. Ons land is in vele opzichten op drift. De economische vooruitzichten zijn slecht. De genotzucht en daarmee de ontevredenheid zijn groot. Daar is veel verzet tegen het gezag en gezagsdragers zijn voorwerp van veel openbare kritiek. Bij haar huwelijk heeft Beatrix al kennis gemaakt met protesten. Nu bij haar inhuldiging zullen ook uitgebreide veiligheidsmaatregelen getroffen moeten worden. Het is bepaald niet zo, dat Beatrix op dit moment door het hele nederlandse volk op de handen wordt gedragen. Maar dat is meer Oranjes overkomen. Men moet er echter voor oppassen te eenzijdig te letten op de houding van sommige groeperingen in het westen van ons land.

Wanneer men b.v. meemaakt hoe de plattelandsbevolking in het oosten van Nederland Beatrix ontvangt bij haar bezoeken, dan bemerkt men welk een hechte band en grote genegenheid er is voor Beatrix.

Voor Beatrix geldt ook, dat zij jarenlang een uitstekende opleiding voor het koningschap heeft gehad. Onze intelligente en charmante Kroonprinses is goed voorbereid, en is verder sterk gemotiveerd voor dit hoge ambt.

We mogen verwachten dat Beatrix, bijgestaan door haar man prins Claus, haar waardigheid inderdaad tot heil van volk en staat zal bekleden.

Het valt te verwachten, dat de nieuwsmidia haar over het algemeen kritisch zullen begeleiden en de publieke opinie vaak niet ten gunste van de nieuwe Koningin zullen trachten te beïnvloeden.

H. Algra schreef hierover op 3 juli 1965, en het is nog steeds actueel: „Maar Oranjevorsten in Nederland zullen niet regeren bij de gratie van pers en televisie maar bij een gratie van hoger aard. Zij zullen hun kracht niet zoeken in pogingen om bepaalde groepen en opiniemakers van deze groepen, die pretenderen namens het volk te spreken, zoveel mogelijk ter wille te zijn, maar door eenvoudig en fier, trouw en met opofferende ijver de roeping te volgen die niet mytisch is, maar historisch, die niet in verwarring wordt gebracht door betweterij, waarvan sommige kranten vol stonden, maar gedragen door de liefde en trouw van een volk, dat nog weet heeft van grote en wonderlijke dingen en dat zondags in de kerken en door de week in de huisgezinnen bidt om een zegen voor het Huis van Oranje, opdat het ook in de toekomst tot een zegen mag worden gesteld.”

Moge het Koningin Beatrix gegeven zijn langdurig te regeren tot heil van land en volk.

Heer zegen Koningin Beatrix.

D. W. L. Milo — Dalmally

ROBERT BURNS

Een van de bekendste Schotse dichters uit de 18e eeuw was Robert Burns, die leefde van 1759 tot 1796, zo rond de Franse revolutie. Hij was zoon van een keuterboer, drankzuchtig, zwak van lichaam maar niet eenkennig ten aanzien van vrouwen en werd nauwelijks 37 jaar. Talloze gedichten zijn aan vrouwen gewijd. Voor het boerenwerk was hij even ongeschikt als voor enig ander werk — maar op zijn 16de jaar had hij Shakespeare, Pope, Locke en Boyle gelezen; laten we zeggen de grote dichters en filosofen. Goed thuis in de Schotse literatuur (Schotten zijn woordkunstenaars) schreef hij honderden gedichten, meest in Schots dialect. Dat maakte hem populair, ja beroemd. Hoewel hij twee pachtboerderijen liet misgaan bracht zijn eerste gedichtenbundel (1786) hem al onder de literaire aristocratie van de hoofdstad. Zijn tweede bundel (1787) stelde hem in staat een huwelijk aan te gaan, dat eveneens prompt misging. Tenslotte werd hij kommies om niet van honger te sterven; dat bracht hem in de school van Joost van den Vondel.

Het Schotse dialect, dat Burns gebruikte en dat hem onsterfelijk maakte, is niet het Schots-Keltisch of Gaelic — maar inderdaad een onoplosbare substantie uit het oud-Engels, met het aroma van de streek, de historie, en de invloed van het Gaelic. Op de scholen hier leest men een forse moot Burns als een stukje vaderlandse geschiedenis. Op de eilanden verstaat men zijn taal waarschijnlijk nog vlot; op het mainland gebruiken we een speciaal woordenboek (Chambers Scots Dictionary, 1977), dat Burns' woorden toegankelijk maakt; trouwens tevens de taalschat van Ramsay, Ferguson, Walter Scott en Galt.

Burns wist veel van het landleven af: hij was ervoor bestemd geweest. In een vers „Mijn vader was een keuterboer” geeft hij een zigeunerachtige autobiografie, geplaatst tegen de landelijke achtergrond. Hoewel hij meest in het Zuidwestelijke laagland leefde (geboren bij Ayr en gestorven in Dumfries) sloegen zijn geestige beschrijvingen van het arme boerenbestaan ook bij de Hooglanders goed aan. Zijn drankzucht maakte hem allermint onbemind. Eigenlijk weet elke Schot, gelovig, bijgelovig of ongelovig, wel enkele verzen uit Burns' arsenaal te citeren of te zingen. Vandaag geven we u enkele van zijn bekendste verzen door, zo goed mogelijk door ons vertaald. Proef eens van dit gebak.

—o—

Het eerste kiezen we *The Selkirk Grace*. Het woord grace wordt vooral gebruikt als dankgebed voor het eten. Dit is een gebed, zoals in het Zuid-oostelijke Selkirk traditioneel heet te zijn. De tekst hangt in vele Schotse keukens en wordt nog altijd voor de maaltijd gezegd door de kinderen.

*Some hae meat and canna eat.
And some wad eat that want it.
But we hae meat and we can eat:
Sae let the Lord be thankit.*

Sommigen hebben voedsel maar kunnen niet eten.
Sommigen missen voedsel, dat ze zouden wensen.
Maar wij hebben eten en we kunnen eten,
dus laten we de Heer danken.

Het tweede heet *The cotters Saterdag Night*, het weekeinde van de keuterboer. Enkele coupletten, die hier volgen, zijn in souvenirwinkels te koop, gedrukt op een handdoek van linnen. Laten we maar meteen vertalen, om u de sfeer te doen aanvoelen:

*De kille Novemberwind blaast luid en boos,
de korte winterdag loopt op een eind.
De bemodderde ossen, klaar met ploegen,
zoeken evenals de vale vlucht kraaien hun slaappleats.*

*De keuterboer (cotter), het zwoegen moe,
verlaat zijn werk. Vanavond is zijn weekarbeid klaar.
Hij verzamelt zijn schop, zijn houweel en zijn schoffel
en hoopt op een dag in rust en vrede.*

*Vermoeid gaat hij over de heide op weg op huis aan:
eindelijk komt zijn eenzame hut in het zicht,
beschermd door een oude boom.
De kleintjes wachten hem op, stappen en wankelen
hem tegemoet, begroeten hem met onverstaanbare blijde geluidjes.*

*Het kleine haardvuur, dat hem tegenlacht,
zijn schone stoep, de lach van zijn bezige vrouw,
de keuvelende jongste op zijn knie,
verdringen zijn vermoeidheid en beklemmende zorgen,
doen hem zijn werk en narigheid vergeten.*

Kijk aan, de oudere kinderen komen binnen,
klaar met hun werk bij naburige boeren:
de een van de ploeg, de ander van de kudde,
een derde op kousevoeten, een handige loopjongen
in de nabije stad. De oudste, hun Jenny, volgroeid in
jeugdige bloei, met liefde's vonken in de ogen, komt thuis;
misschien om een nieuw jurkje te tonen
of haar zuurverdiende weekloon af te dragen,
waarmee ze haar ouders in de moeilijke jaren helpt.

Geen commentaar hierop; alleen dit: het gedicht is al tweehonderd jaar
oud en nog springlevend. Dan het beroemde nationalistische vers *Scots
Wha Hae*, dat Burns achteraf aan de eerste Schotse koning Robert de
Bruce in de mond legde, toen die zijn troepen toesprak voor de historische
slag bij Bannockburn (1314):

*Scots wha hae wi' Wallace bled
Scots, wham Bruce has aften led;
welcome to your gory bed
or to victory!*

*Now's the day and now's the hour;
see the front o' battle lour;
see approach proud Edward's pow'r,
chains and slavery!*

*Wha will be a traitor-knave?
Wha can fill a coward's grave?
Wha sae base as be a slave?
Let him turn and flee!*

*Wha for Scotland's king and law
Freedom's sword will strongly draw,
free-man stand or freeman fa'
Let him follow me!*

*By oppression's woes and pains,
by your sons in servile chains,
we will drain our dearest veins,
but they shall be free!*

*Lay the proud usurpers low.
Tyrants fall in every foe!
Liberty's in every blow,
let us do or die!*

— Schotten zijn wij, met het bloed
van Wallace (eerste rebel contra
Engeland); Schotten, vaak door
Bruce aangevoerd. Welkom in
je laatste bed of in de over-
winning.

— Nu is de dag en nu het uur.
Zie het front naderen, zie de
trotse macht van Edward:
ketens en slavernij!

— Wie wil knecht van schurken
zijn?
Wie in het graf van een lafaard
liggen? Wie is laag genoeg om
slaaf te worden? Laat hij om-
keren en vluchten!

— Wij zullen voor de koning en
de wet van Schotland het
zwaard der vrijheid stevig
zwaaien. Wie wil als vrije man
staan of vallen?
Laat hij mij volgen!

— In plaats van verdrukters pijn
en banden, in plaats van onze
zonen in slavenketens, zullen
wij ons laatste bloed geven —
maar zij zullen vrij zijn!

— Leg die trotse vijand neer,
tirannen vallen bij de eerste
klap. De vrijheid zit in elke
zwaardslag — laten we hande-
len of sterven!

—o—

Tenslotte het wereldbekende *Auld lang syne*, alleen vertaald:

*Zou oude vriendschap vergeten worden en niet opgehaald?
Zou oude vriendschap vergeten worden en de dagen van weleer?
(Refrein) Vanwege vroeger, mijn beste, vanwege vroeger,
zullen we een bakje troost nemen, vanwege vroeger!*

*Wij twee hebben over de heuvels gelopen en de mooiste bloempjes
geplukt — maar we hebben veel en ver gezworven sedert de dagen
van weleer (refrein).*

*Wij twee hebben geroeid op de rivier van de morgen tot de avond.
Maar veel zeeën hebben tussen ons gestormd, sedert de dagen
van weleer (refrein).*

*Hier is een hand, mijn beste maat, en geef mij ook een hand.
We zullen een echte goede borrel nemen vanwege vroeger (refrein).*

*En zeker zul je je kroes vullen en zeker doet ik het ook.
En we zullen de oude vriendschap drinken vanwege vroeger. (refrein).*

U zou zich vergissen, als u dit gedicht voor een drinklied aanziet. Het is
op heel ander niveau in de volksziel ingebed. Het is een verbroederingslied
geworden, dat elke volksavond besluit, ook zonder een druppel te veel.

Het eerste couplet wordt hand in hand gezongen, staande in een kring.
Bij het tweede couplet worden de handen beurtelings hoog geheven en
neergedaan. Bij het derde worden alle handen kruiselings over de borst
gelegd. Bij het vierde komen de helften van de kring zingend elkaar tege-
moet en kijken terug. En andere variaties zijn mogelijk.

Wee degene, die zich aan dit nationaal gebruik zou onttrekken. Hij zou
voor een volksvijand worden aangezien. Zo sterk is nog steeds de invloed
van Robert Burns. Op de meeste plaatsen wordt nog jaarlijks een Robert
Burns-avond gehouden, waar gereciteerd, gezongen, gedanst, gepijpt en
haggis gegeten wordt.

Reformatorische Wijsbegeerte:

van betekenis voor hoogleraar en straatveger,
voor leraar en leerling, voor predikant en gemeentelid,
voor werkgever en werknemer... van betekenis, ook voor u.

Als u dit leest, heb ik in ieder geval
uw aandacht gevangen. Fijn.
Want ten onrechte denken vele men-
sen, dat wijsbegeerte zo ongeveer het-
zelfde is als „moeilijk doen op niks
af”. Filosofen weten immers een pro-
bleem te maken van iets dat voor
ieder ander helder en vanzelfspre-
kend is.

In het navolgende wil ik u graag la-
ten „voelen”, dat de gegeven kari-
katuur van filosofie zeker niet opgaat
voor wat we noemen: „reformatori-
sche wijsbegeerte”. Integendeel, het
filosoferen bij het licht van de Heili-
ge Schrift is een levens-zaak, en ook
een levenstaak voor hen die zich
daarmee bezighouden.

Een-en-ander wil ik u duidelijk ma-
ken, door te vertellen over het werk
van de Stichting voor Reformatori-
sche Wijsbegeerte uit Maarssen:

- werk onder studenten;
- vormingswerk voor mensen-uit-de-
praktijk, (onderwijskrachten, vak-
bondsbestuurders, staffunctiona-
rissen, kerkelijke werkers, politici,
huisvrouwen, ingenieurs...);
- uitgave van het blad BEWEGING
met als doel bij te dragen tot een
fundamenteel-evangelische bezin-
ning op actuele vraagstukken;
- verbreiding van studiemateriaal,
literatuur, informatie;
- alsook overige dienstverlening
(bijvoorbeeld adviezen m.b.t. spre-
kers en/of onderwerpen voor le-
zingen).

Werk onder studenten

Vele studenten komen tijdens hun
studie in grote geestelijke problemen,
doordat in de wereld van de weten-
schap voor (geloof in) God meestal
geen plaats is. Hoe moeilijk is het
niet voor studerenden om te midden
ideologieën een Bijbelse oriëntatie vast
van de aangedragen filosofieën en
te houden, of deze zelfs te vinden?
Daárom verzorgt de Stichting al sinds
1948 aan openbare universiteiten en
hogescholen kolleges „reformatorische
wijsbegeerte”. Namens de stichting
en ook geheel op haar kosten, zijn
„bijzondere hoogleraren” werkzaam,
die dáár, in het brandpunt van de
strijd om de geesten van jonge men-
sen, wegwijzers plaatsen naar het
Evangelie opdat gelovige studenten
hun weg niet kwijt raken en anderen
een pad gewezen krijgen waarop ook
zij kunnen gaan.
Tijdens kolleges komen onderwerpen
aan de orde als: „verhouding tussen
wetenschappelijk en niet-wetenschap-
pelijk kennen”, „geloven-denken”,
„aard en grenzen van de wetenschap”,
visies op de zin van de geschiedenis”,

„wie is de mens”, „normen en waar-
den voor wetenschap en techniek”,
„inrichting van de samenleving”,
„aard en grenzen van de overheids-
taak”.

U ziet wel: onderwerpen, waarover
haast iedere christen weleens nadenkt,
en waarover in ieder geval heel wat
te filosoferen valt. Voortdurend wordt
in konfrontatie met allerlei niet-chris-
telijke filosofieën (bijv. (neo)-marxis-
me, pragmatisme, existentialisme)
gewezen op een Bijbelse visie...

Vormingswerk

Uiteraard komen niet alleen studen-
ten in (geestelijke) problemen als ge-
volg van de heersende geest (geesten)
van onze tijd.

Eigenlijk is iedere christen op zijn of
haar wijze wel bezig met soortgelijke
vragen als hierboven genoemd. Wie
is niet geboeid door vragen als: „wie
is de mens?”, „wat is de zin van het
leven?”, „wat is de zin van de ge-
schiedenis?”, „wat is de roeping en
de taak van de mens?” — allemaal
typisch-filosofische vragen, die alle
— vanzelfsprekend — vanuit ons ge-
loof beantwoord worden.

Dikwijls is zo'n antwoord moeilijk te
geven, nog vaker is het probleem
moeilijk te formuleren. Denkt u bij-
voorbeeld aan de vraag hoe je als
christen moet denken over (en dien-
overeenkomstig handelen met) de toe-
nemende invloed van wetenschap en
techniek in onze westerse cultuur?
Is de dreiging niet enorm groot, dat
mensen als mens verloren gaan in
onze vertekende en verweten-
schappelijke samenleving? Wordt de
mens niet te veel als ding, als ma-
chine, opgevat en dan ook als zoda-
nig behandeld?

U voelt wel... hier ligt een enorm
probleem voor ons.

Met het oog op dit soort vragen or-
ganiseert de stichting voor reforma-
torische wijsbegeerte dan ook:

- kursussen;
- konferenties;
- studiekolleges, werkgroepen;
- en wat dies meer zij.

Graag wil de stichting haar steentje
bijdragen aan een fundamenteel-bij-
belse bezinning op de taak en de
verantwoording van een christen, óók
voor onze westerse gesekulariseerde
samenleving.

Het is niet mogelijk om u op deze
plaats te informeren over die kursus-
sen e.d.; daarvoor zou te veel ruimte
nodig zijn. Maar neemt u gerust kon-
tact op met het bureau(tje) van de
stichting in Maarssen: Postbus 149,
3600 AC Maarssen, telefoon 03465-
60945/69192.

We zullen u er graag meer van ver-
tellen.

BEWEGING

Overigens zijn er ook andere wegen tot gezamenlijke bezinning dan het beleggen van grote of kleine bijeenkomsten. Ook in de vorm van een tijdschrift kan veel bijgedragen worden aan een gezamenlijke opinievorming.

De Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte geeft, in samenwerking met de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte, „moeder” van de stichting, het blad BEWEGING uit.

In 6 nummers per jaar, met telkens minimaal 20 pagina's per nummer, wordt aandacht besteed aan actuele onderwerpen. Vooral gaat het daarbij om de achtergronden van problemen naar voren te halen, om de religieuze wijsgerige gronden van een bepaalde visie en daarmee samenhangende handelwijze onder de aandacht te brengen.

Regelmatig verschijnen ook themanummers, nummers gewijd aan een bepaald probleem(-gebied). Zo verschenen in 1978 themanummers over „Bijbel en geschiedenis” en over „medische ethiek”, in 1979 nummers over „zin in arbeid” en „vóórvragen van evolutionisme en creationisme”. Vraag eens een gratis proefnummer (Postbus 149, 3600 AC Maarssen).

Studiemateriaal, literatuur, informatie en overige dienstverlening

Gelukkig zijn er ook vele, goede, boeken waarin op Bijbelse grondslag stilgestaan wordt bij vragen, zoals u en ik die kennen.

Omdat deze lektuur wel eens moeilijk te verkrijgen is bij een commercieel werkende boekhandel, heeft de stichting een eigen „verzend-boekhandel” gestart. Daarmee sluiten we aan bij een toenemend aantal goede christelijke en evangelische boekwinkels.

Onze boekenvoorraad is echter geheel anders dan die van een doorsnee evangelische boekwinkel: ons accent ligt op boeken, die handelen over de relatie geloof-wetenschap.

Bij wijze van voorbeeld noem ik enkele titels:

- „Techniek: middel of moloch?”, van prof. Schuurman;
- „Dialektiek der Verlichting”, van prof. Klapwijk, (over het neo-marxisme);
- „Maatschappij der toekomst”, „Mondigheid en de machten” en „Wijsbegeerte” van prof. v. Riesen;
- „Karl Marx - the roots of his thought”, van prof. van der Hoeven;
- „Kapitalisme en vooruitgang”, van prof. Goudzwaard.

Genoemde boeken kunnen ook heel goed functioneren als studiemateriaal, hetzij voor individuele studie, hetzij voor gezamenlijke studie in een gesprekskring of werkgroep. (Vraag onze boeklijst aan, als u interesse hebt.)

Tenslotte noemen we dan nog als een van de taken van de stichting: het geven van informatie m.b.t. literatuur over bepaalde onderwerpen, en ook m.b.t. onderwerpen en sprekers voor lezingen.

In het algemeen willen we graag ieder van dienst zijn, die zijn/haar weg zoekt aangaande een Bijbelse, evangelische bezinning op vragen rond leven en samenleven.

Toon uw belangstelling

Laat het ons weten, als we iets voor u kunnen doen in de lijn van het hierboven geschetste.

Vraag ook een proefnummer aan van het blad BEWEGING (abonnement f 20,— per jaar). En als u ons wilt steunen in financieel opzicht, heel graag. Want ons werk steunt geheel op giften en donaties; en er is veel werk te doen — méér dan we nu realiseren. Maakt u het ons a.u.b. mede mogelijk om in al deze behoeften te voorzien en al deze kansen te grijpen.

Als u f 45,— of meer bijdraagt, ontvangt u BEWEGING verder kosteloos; anders gezegd: het abonnement op BEWEGING is dan in uw donatie begrepen.

Maar uiteraard zijn we ook blij met en dankbaar voor elke andere donatie. (Ons gironummer is: 12 09 598; bankrekening: 53 90 43 796.)

En als u nadere informatie wenst, kunt u ons bellen of schrijven: Postbus 149, 3600 AC Maarssen, telefoon 03465-60945/69192.

Aad Biersteker,
hoofd van het Centrum voor
Reformatorische Wijsbegeerte



IJsselmuiden-Grafhorst — Ds A. Beeftink van Neede heeft het beroep van de gemeente van IJsselmuiden aangenomen.

Jeugdkamp Boxtel 1980 — In de Rotterdamse kerkbode lazen we volgend stukje:

Het is gewoonte elk op handen zijnde evenement meerdere malen aan te kondigen. In het geval van het jeugdkamp te Boxtel van 2-9 augustus is dit blijkbaar ook nodig, gezien het geringe aantal deelnemers in dit stadion. Hier dan nog even het strikt noodzakelijke: Het kamp is voor jongens en meisjes van 11 t.m. 15 jaar (dit is de leeftijd tijdens het kamp) en kost f 115,— all-in. De reis gaat vanaf Vlaardingen/Rotterdam per bus. Opgave vóór 1 mei d.m.v. het storten van f 40,— op kampgiro 2553983 t.n.v. Freek Zijlstra, Berkel. Voor meer details bel even 01891-5251. (Naar we begrepen, zijn ook jongelui buiten Rotterdam hartelijk welkom.)

T.S.B.

Voor wie volgend jaar theologie gaat studeren.

Wie volgend jaar theologie gaat studeren, zal misschien al weten dat er vanwege onze kerken een begeleiding bij die studie gegeven wordt. De kerken stellen er prijs op, dat alle theologische studenten aan deze begeleiding deelnemen. Het gaat om een aantal zaterdagen, waarop een preek van één van de studenten wordt besproken, en een lezing wordt gehouden. Eens in het jaar hebben we met alle studenten een weekend. Dat nadert nu, en we zouden het fijn vinden als degenen die **volgende cursus** aan de studie gaan, nu al aan het weekend deelnemen. Het weekend is van 17-19 mei in Driebergen. Opgave vóór 9 mei a.s. aan Willem Smouter, IJsselstraat 105, 7333 HL Apeldoorn, tel. 055-410219.



EX-LIBRIS

T. Hoekstra — Zwolle

Werkster

*Zij kent de onderkant van kast en ledikant,
ruwhouten planken en vergeten kieren,
want zij behoort al kruipend tot de dieren,
die voortbewegen op hun voet en hand.*

*Zij heeft zichzelf aan de vloer verpand,
om deze voor de voeten te versieren
van dichters, predikanten, kruidenieren,
want er is onderscheid van rang en stand.*

*God zal haar eenmaal op Zijn bodem vinden,
gaande de gouden straten naar Zijn troon,
al slaande met de stoffer op het blik.*

*Symbolen worden tot cimbalen in de
ure des doods — en zie, haar lot ten hoon,
zijn daar de dominee, de bakker en de frik.*

Gerrit Achterberg 1949

Met dit gedicht ben ik de laatste weken nogal bezig geweest: het is een opgave geweest bij het Schoolonderzoek van de Havo. Misschien wilt u zich er ook eens in verdiepen?

Gedichten moeten anders gelezen worden dan romans en verhalen, nauwkeuriger en intensiever.

Allereerst signaleer ik de ironie in de eerste en tweede strofe, misschien moet ik zelfs wel van sarcasme spreken. De werkster is natuurlijk niet écht een dier (zie: voet en hand) maar in de menselijke samenleving wordt zij wel tot de lagere soort gerekend. Zij heeft ook zelf haar nederigheid geaccepteerd, zij wijdt haar leven aan het „versieren” van de vloer voor de voeten van de hogere standen. Dat „versieren” is een eerbetoon waar die hogere personen recht op hebben, „want er is onderscheid van rang en stand”. In de ogen van die voornamen zelf, maar ook volgens de werkster. Dat de dichter er anders over denkt, blijkt wel uit het vervolg. Toch valt het op dat in de zevende regel bij die hogere standen ook de dichters genoemd worden. Dat ze daarbij horen, is voor de werkster waarschijnlijk een vanzelfsprekende zaak, maar Achterberg relativeert hier fijntjes. Spreekt er zelfs iets als schuldgevoel uit?

Erg opvallend was dat zo weinig leerlingen het beeld van „de gouden straten” herkenden: twee van de drieëntwintig wisten dat het in de bijbel staat. Toen ik het gedicht later voorlegde aan leerlingen van het Atheneum, bleek hetzelfde: per klas gemiddeld één of twee leerlingen! Welke algemene kennis mag op een christelijke school eigenlijk verondersteld worden?

„Symbolen worden tot cimbalen.” Wat een prachtige vondst! Symbolen van haar nederig-

heid, haar werk, worden tot muziekinstrumenten om God ermee te eren. Het is een zin waarmee je heel lang in je gedachten rond kunt lopen en die steeds meer diepte krijgt. Uit de graankorrel groeit een nieuwe plant, ons lichaam zal verheerlijkt opstaan, alles wordt „getransformeerd”, op een hoger niveau gebracht: symbolen worden tot cimbalen! Alleen al voor die éne zin ben ik Achterberg dankbaar. En dan in verband met die regel daarvoor, die het beeld oproept van de werkster, enthousiast slaande met de stoffer op het blik! De woorden in de laatste regel staan duidelijk in verband met die in regel 7; alleen worden hier termen gebruikt die aan het onderscheid van rang en stand finaal een einde maken. Achterberg was niet alleen dichter, ook onderwijzer, „frik”. Ook iets om te proeven! Dit is inderdaad „haar lot ten hoon”, een bespotting van het dwaze verschil op aarde.

Ik wil u niet onthouden de aardige uitleg die een leerling gaf van dat „haar lot ten hoon”: op aarde is de werkster steeds de minste geweest, je zou verwachten dat in de hemel nu eens recht gedaan wordt, maar nee hoor, daar heb je nota bene die anderen ook weer! Zó zou je als mens kunnen redeneren en nu het zó uitpakt, is dat in de ogen van sommige mensen eigenlijk opnieuw een bespotting van de werkster, maar God rekent anders dan de mensen!

Voor zo'n uitleg moet je toch waardering hebben! Ook al meen ik dat die uitleg onjuist is, omdat het woord „lot” niet past bij de situatie in de hemel, ik waardeer het dat iemand zo goed over een gedicht nadenkt!

Ik hoop dat u het gedicht nog eens doorleest, en er genoeg aan beleeft.

In haar Heer en Heiland is ontslapen onze lieve tweede Moeder en Oma

Geertruida Wilhelmina Visser

Weduwe van W. Nugteren

op de leeftijd van 75 jaar.

Velp (G.), 22 april 1980

Dennenweg 20

Corr.adres: W. Nugteren, Pres. Kennedylaan 143, 6883 AE Velp (G.)

De kinderen,
kleinkinderen
en achterkleinkinderen

Moeder is opgebaard in de rouwkamer van het Bejaardencentrum „De Biesdel”, Biesdelselaan 89 te Velp (G.).
Gelegenheid tot condoleren zaterdag 26 april a.s. om 10.30 uur in „De Biesdel”, waarna de rouwdienst zal worden gehouden in de conversatiezaal om 11.00 uur. De teraardebestelling zal daarna volgen op de begraafplaats „Heiderust” te Rheden, omstreeks 12.00 uur.

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gronr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan, 71,
2104 VC Heemstede, tel.
023-285825.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

De artikelen die ds De Jong eind vorig jaar over het ongehuwd samenwonen geschreven heeft, zijn nu in brochure-vorm te verkrijgen.

De prijs is f 3,50 (incl. portokosten). Te bestellen bij de heer G. de Kruijf, Waterhoenlaan 60, Zeist. Giro 575663.

**PREEKSTOEL
TER OVERNAME**

(inklapbaar)
Prijs nader overeen te komen.

Inlichtingen W. L. Boone, Bachrode 26,
Zoetermeer, tel. 079-213505.

**VAKANTIE
helpt van boerderij**

Pinksteren ook vrij.
Bosr. omg. Assen-Rolde.

Tel. 05920-12703.

Het lijkt me leuk
om een

**CORRESPONDENTIE-
VRIENDIN**

te hebben.
Wie schrijft?
Ik ben een jongen van 23 jaar.
Foto o.e.r.

Br. onder no. 25-4 bureau „Opbouw”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.

PLAATS

**UW FAMILIEBERICHTEN
IN DIT BLAD !**

ZUTPHEN ONTMOETINGS DAG

ZATERDAG 26 APRIL 1980 D.V.

De stichting **OOST EUROPA KONTAKT** hoopt ook op deze ontmoetingsdag aanwezig te zijn.

De stichting O.E.K. stelt zich ten doel hulp te verschaffen aan de zwaar beproefde gereformeerde broederschap, in landen achter het IJzeren Gordijn, mede gebaseerd op Galaten 6 vers 10 !

Dit betekent in de praktijk, het verspreiden van Bijbels en alle andere middelen, die voor de verklaring van de Bijbel dienstig zijn.

Voorts het periodiek doen verschaffen van een brede informatie over de situatie van de Kerk en de Christenen in de Oostbloklanden.

Wij nodigen u van harte uit om tijdens de daarvoor bestemde tijd (o.m. de pauze) onze „informatiestand” te bezoeken.

Hier zal de hernieuwde uitgave van de „Ingwersen-Jeugdbijbel” ter kennismaking worden tentoongesteld.

Deze kinderbijbel kan, dankzij de steun van vele Christenen in ons land, worden gedrukt.

Daarnaast zal het nodige andere materiaal worden getoond, dat door de stichting **OOST EUROPA KONTAKT**, beschikbaar wordt gesteld aan de broeders en zusters in de verdrukking.

**OOK OP DEZE ONTMOETINGS DAG
KUNT U EEN
BIJBEL OF KINDERBIJBEL
VOOR UW REKENING NEMEN !**

Wij wensen u een gezegende dag toe en hopen velen van u te ontmoeten.

De stichting **OOST EUROPA KONTAKT :**

een **KONFRONTATIE** met de zwaar beproefde gereformeerde kerken in Oost-Europa !

**DE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE
VERENIGING VOOR KINDERBESCHERMING**

vraagt voor een te openen gezinshuis in Utrecht of omgeving

EEN ECHTPAAR

met of zonder eigen kinderen.

In het gezinshuis wonen vier kinderen, in de leeftijd van ca. 12-16 jaar, die niet naar hun eigen gezin terug kunnen en voor wie een pleeggezin (nog) niet mogelijk is.

Wij denken aan een echtpaar in de leeftijd van 25-40 jaar. Naast liefde voor het kind is het nodig om zich in te kunnen leven in de probleemsituaties waarin het kind kan verkeren. Wij verwachten dat men de kinderen opvoedt vanuit een christelijke levensbeschouwing.

Vanuit de instelling is er in ruime mate begeleiding door de maatschappelijk werkster.

Van het echtpaar wordt verwacht dat het voor een eigen gezinsinkomen blijft zorgen. Voorts wordt er een goede financiële regeling met de gezinshuisouders getroffen.

Het echtpaar krijgt de beschikking over een ruime woning.

Na ontvangst van schriftelijke reacties, worden belangstellenden uitgenodigd voor een informatieve bijeenkomst.

Uw brief kunt u richten aan de Chr. Geref. Vereniging voor Kinderbescherming, afd. gezinshuizen, t.a.v. Mevr. Mr. M. P. v. d. Schaaf, Donaudreef 21 te Utrecht.